

Givssideapmi

Ollesolbmuid
ovddasvástáduš

FUG

Sisdoallu

Givssideapmi – ollesolbmuid ovddasvástádus

Mii lea givssideapmi?.....	3
Vuoigatvuohta oadjebas ja buori skuvlabirrasii.....	4
Diehtujuohkingeatnegasvuohta.....	5
Aktivitehtageatnegasvuohta.....	5
Jus mu mánná givssiduvvo.....	6
Jus mu mánná givssida.....	7
Čájjet dáhtu čoavdit váttisvuođa.....	7
Maid skuvla galgá bargat.....	8
Doaimaplána.....	9

Movt ságastallat váttis áššiid birra oadjebas ja buori vuogi mielde?

Ságastala mánáin.....	11
Ieš guđet vuogit jearahallat.....	12
Ieš guđet vuogit guldalit.....	13
Eará ávkkálaš ráđit.....	13

Eastadeaddji bargu, ráđđi, veahkki ja váidinvuoigatvuohta

Vánhemiid bargolávdegoddi (VBL).....	15
Givssidanáittardeaddjit.....	16
Vánhenlávdegoddi vuodđooahpaheami várás, VLO.....	16
PMM.....	17
Stáhtahálddašeaddji ja váidinvuoigatvuohta.....	18

Mii ollesolbmot sáhttit leat buorit ovdagovat

VBLa 10 rádi ovttasbargui ja fáttmmasteapmái.....	19
---	----

Givssideapmi – ollesolbmuid ovddasvástádus

Mii lea givssideapmi?

Buot mánáin lea vuoigatvuohta leat oadjebas skuvllas ja ovdánit sihke fágalaččat ja sosiálalaččat. Givssideapmi dagaha eahpesihkarvuođa – mii fas dagaha ahte mánggas eai oahpa doarvái bures skuvllas. Go mánát givssiduvvojit, de čuohcá dat luohkkáoktavuhtii. Buorre ovttasbargu gaskkal skuvlla ja vanhemiid lea dan dihte dehálaš, sihke dagahit fas oadjebasvuođa buohkaide ja eastadit ahte sullasaččat fas dáhpáhuvet.

Gávdnojit mánga definišuvnna hárdimii, muhto loahpaloahpas lea sáhka ahte mánát gillájit dáhpáhusaid geažil mat dagahit eahpesihkarvuođa dahje dovdat ahte olgguštuvvon.

Lea dehálaš earuhit hárdima ja konfliktta. Hárdin lea ahte mángii geardduhuvvojit negatiiva dágut ja ahte lea eahpebalánsa givrodagas sin gaskkas geat leat fárus. Konflikta baicca lea veadjemeahtun garvit gos mánát ja nuorat deaivvadit ja doibmet ovttas. Diekkár diliid sáhtta vásihit leat unohasat, vaikko eai leat várálaččat sidjiide geaidda guoská. Dat ahte lea unohassan ja nákcet čoavdit nággodiliid ieš dahje jus ollesolbmot bagadallet, sáhtta váikkuhit eanet iešheanalašvuođa ja starggasmahttit birrasiid ektui,

Ieš guđet givssidanvuogit

Givssideapmi sáhtta dáhpáhuvet ovttaskas mánáid gaskka, ovttá máná ja ovttá joavkku gaskka, dahje máná ja ollesolbmuid gaskka. Givssideapmi sáhtta dáhpáhuvet

- Go geavaha buddestatnama, njálbmuma dahje badjelgeahččama (verbála)
- Go geavaha negatiiva rumašgiela, geahčastagaid, hilguma dahje olggušteami (sosiála)
- Go muhtin diehtomielalaččat billista earáid biktasiid dahje opmodagaid (materiálaččat)
- Go muhtin áitojuvvo, dahkko bogostahkan, dájuhuvvo dahje baggehallá dahkat juoidá (psykalaččat)
- Go muhtin huškkohallá, nordaduvvo dahje čievččahallá (fysalaččat)
- Go bilkiduvvo dahje olgguštuvvo digitála lávddin ja spealuin

Vuoigatvuohta oadjebas ja buori skuvlabirrasii

Norggas lea lága bokte mearriduvvon lobiheapmin ahte loavkidit nu go hárdit, veahkaválddálašvuohta, skuožurdeapmi ja vealaheapmi. Oahpahusalága § 12-2 mielde lea buot mánáin vuoigatvuohta oadjebas ja buori skuvlabirrasii mii ovdánahtta dearvvašvuođa, fátmasteami, loaktima ja oahppama. Diet guoská skuvllas, SAÁO ja leaksoveahkkái.

Ieš guđet doaimmat olgobealde skuvlaáiggi, sihke digitála ja fysálaš, sáhttet váikkuhit oadjebasvuhtii ovttaskasa skuvlabeaivái. Vánhemin fertet mii dan dihte leat diehtomielalaččat daid válggaid ektui maid mii dahkat iežamet mánáid ovddas, ahte dat sáhttet dagahit mánáide ja mielohppiide váikkuhusaid sihke oadjebasvuođa ja loaktima ehtui skuvllas.

Skuvla lea geatnagatton bargat systemáhtaččat eastadit, almmustahttit ja meannudit givssideami. Juogo mánná hárdá dahje hárdhuvvá, de lea loahpaloahpas ollesolbmuid ovddasvástádus. Mánát dárbbášit veahki ja bagadallama liekkus ja ángiris ollesobmuin geat dustet bidjat rájiid, gaskkustit árvvuid ja ovdánahttit ustivuoda sániiguin ja daguiguin. Diet ii guoskka dušše skuvlaáiggi, muhto maiddá go oahppit leat ruovttus, astoáiggedoaimmain dahje leat aktiivvat digitála arenain.

Bajimus oassi oahppoplánas lea čielggas dasa ahte ohppiin ja ruovttus lea maid ovddasvástádus váikkuhit ahte lea buorre oktavuoha ja biras. Skuvla ja ruoktu berre dan dihte bargat oaččuhit buriid ja oadjebas luohkkábirrasiid.

Nu go ovttaskas oahppi váikkuha oktavuhtii skuvllas, váikkuha oktavuhtii ovttaskas oahppi loaktimii, oavdáneapmái ja oahppamii.

Bajimus oassi oahppoplánas

Diehtujuohkingeatnegasvuohta

Oahppolága § 10-8 mielde lea skuvllas geatnegasvuohta diehtujuohkimii. Nu go čuožžu paragrafa vuosttaš lađđasis, galgá skuvla addit ohppiide ja vanhemiidda dieđu masa sis lea atnu, earret eará oahpaheami birra, ovttaskas oahppi birra, skuvlabirrasa birra ja skuvlla njuolggadusaid birra, ja daid vuoigatvuođaid ja geatnegasvuođaid birra mii ohppiin muđui lea.

Ruovttus ja skuvllas lea goappašagain ovddasvástádus dieđihit jus vihkot dahje lea konkrehta diehtu ahte muhtin mánás dahje nuoras ii leat oadjebas ja buorre dilli skuvllas. Vánhemin mis ferte leat ipmárdus ahte sáhtta leat váttis oahpaheddjiin fuobmát buot mii dáhpáhuvvá skuvlabeaivvis. Muhtomin lea mis vanhemiin maid dehálas diehtu astoáiggi diliid birra mat sáhttet váikkuhit ohppiid skuvladillái. De mii fertet dieđihit dan birra.

Mii galgat maid muitit ahte ohppiin soitet ieš guđet lágan mitalusat dasa mii lea dáhpáhuvván. Lea baicca áibbas lunddolaš ahte mánát ja nuorat muitalit nu ahte sidjiide lea buoremussan. Vánhemin fertet mii muitit dan go gulahallat skuvllain. Go oahpaheaddit ja vanhemat gulahallet, de sáhtta dat váikkuhit ahte ipmirdit buorebut dili nu ahte šaddá álkit skuvlii gávdnat doaimmaid.

Aktivitehtageatnegasvuohta

Skuvllas lea aktivitehtageatnegasvuohta. Dat mearkkaša ahte buot bargit galget čuovvut mielde movt mánáin lea dilli skuvllas, ja mannat gaskii jus fuomášit doarrumiid, olggušteami, njálmmálaš loavkideami dahje sullásaččaid. Lassin lea buohkain geat barget skuvllas, geatnegasvuohta dieđihit rektorii jus váruhit ahte muhtin oahppis ii leat oadjebas ja buorre skuvlabiras. Diet guoská maid jus oahppi ieš muitala ahte lea vásihan dorvvuhisvuođa. Skuvla galgá farggamusat iskat ášši ja njulget dili heivvolaš doaimmaiguin. Earenoamáš duodalaš diliin galgá rektor maid dieđihit skuvlaeaiggádii.

Jus mu mánná givssiduvvo

Ollesolmmožin fertet mii atnit muittus ahte givssideapmi dávjá dáhpáhuvvá čihkosis, áinnas doppe gos eai leat ollesolbmot. Givssideapmi dáhpáhuvvá maid geahčastemiid ja rumašgiela bokte. Ane čalmmis jus mánáid miella ja láhtten rievdá. Soaitá sis ii leat miella mannat skuvlii, sii dovdet buohccin dahje eai mana oahpheapmái. Dávjá rievdá motivašuvdna ja oahppanmokta ja mánát geavahit unnit áiggi ovttas ustibiiguin.

Leat mánga siva manne mánáid ja nuoraid mielas lea váttis mitalit hárdima birra ollesolbmuide. Dábálemos sivat leat:

- Eai háliit muosehuhttit vanhemiid
- Ballet ahte vel eanet givssiduvvojit
- Eai háliit šláttardit earáid ala
- Heahpanaddet juoidá ovddas mas leat leamašan fárus (govat, video neahtas)
- Ballet ahte vanhemat suhttet ja moitet sin.
- Eai doaivvo vanhemiin doarvái digitála gelbbolašvuoda ipmirdit ja veahkehit.
- Lea heahpat givssiduvvot

Sáhtta leat áibbas soaitáhagas gii givssida ja gii givssiduvvo. Dutkan čajeha ahte gánddat gillájit unnimusat seamma ollu go nieddat, muhto sii hárvvebut hállet dan birra. Dan dihte mii eat berre dadjat dáhpáhusa birra dego «niedaáššin» dahje «gándaáššin». Oppalaččat ii berre geavahit namahusaid mat sáhttet heajuštit movt mánná ieš vásiha iežas skuvladili. Mii berret baicca movttiidahttit máná mitalit, ja sániid ja daguid bokte čajehit ahte mii beroštit.

Jus mii álgit váruhit dahje konkrehta diehtit ahte min mánná givssiduvvo, de mii fertet mitalit dili birra gulahallanoahpaheaddjái, muhtimii skuvlla jođihedjiiin dahje eará ollesolbmui skuvllas geasa mii luohttit. Vánhemin mii sáhttit vuordit ahte guldalit min diekkár dilis.

Jus mu mánná givssida

Leat mánga siva manne mánná givssida dahje loavkida earáid. Sáhtta leat sáhka fámu birra dahje hállu sajáidahttit iežas, dahje leat vuohki dovddahit ahte gullá muhtin roikái dahje jovkui. Muhtimat givssidit go ballet iežas givssihuvvot dahje olggustuvvot. Givssideapmi sáhtta boahit das ahte lea heajos iešgovva dahje eará vattis dilis mat čuhcet mánnái.

Jus fuomašuhttet min ahte min iežamet mánná givssida dahje loavkida earáid, de diehttelas čuočcá min dovdduide. Sáhtta leat váivi, unohas ja váttis. Muhtimiidda sáhtta maid leat gáibideaddji dohkkehit ahte givssideapmi dáhpáhuvvá.

Diet váttis dilli gal ii luvve min, vanhemiid, ovddasvástádusas. Skuvla lea sorjavaš dasa ahte mii váldit dieđuid duođas ja bargat konstruktiivvalaččat - dainna mihtuin ahte gávdnat čovdosa mii lea ávkin buohkaide geaidda čuočcá ja olles luohkkábirrasi.

Midjiide vanhemiin lea dan dihte dehálaš jurddašit čielgasit ja doalahit váimmu liekkasin jus oažžut diekkár dieđu; ii fal álgit bealuštit, muhto baicca jurddasit ahte die lea juoga maid fertet váldit duođas ja čoavdit. Jus mii nákcet meannudit iežamet dovdduid ja reakšuvnnaid buori vuogi mielde, de doaibmá dat positiivvalaččat dasa movt dilli ovdána - sihke iežas mánnái ja earáide geaidda guoská.

Čájet dáhtu čoavdit váttisvuoda

Váldde oktavuoda skuvllain ja bivdde čoahkkima farggamusat. Ale vuordde nuppi ovdánanságastallamii dahje vanhénčoahkkimii. Juogat iežat dieđu, vaikko vel ii livčče nu vuogas iežat máná ektui. Čájet dáhtu ovttasbargui ja gulahallamii vai sáhtta čoavdit váttisvuoda, ja jeara áinnas lea go juoga earenoamáš maid don sáhtát vel dahkat.

Maid skuvla galgá bargat

Beroškeahhtá leat go don vánhén mánnái gii givssiduvvo, dahje lea go du mánná gii givssida earáid, de sáhtát vuordit dieđu skuvllas maid sii áigot dahkat. Jus dus lea leamašan gulahallan oahpaheddjiiin ášši birra, ja it gula skuvllas maidege lagamus beivviid, de berret váldit oktavuoda rektoriin gulaskuddat dovda go son dan mii dáhpáhuvvá. Skuvllas lea geatnegasvuohta álggahit iskama ja bidjat doaimma johtui vahku sisa.

Iskkadeapmi mielddisbuktá ahte:

- Buohkat geaidda guoská, berrejit oažžut vejolašvuoda muitalit movt sii vásihit dili
- Skuvlla bargit sáhttet áicat oahppijoavkku oahppandilis ja friddjainuvttain
- Skuvla sáhtta geavhit iskamiid, kártenreaidduid dahje sosiogramma vai oidnet movt lea loaktin ja ovttasdoaimma oahppijoavkkus
- Du mánás lea vuoigatvuohta ahte guldaluvvo ja beassá hállat ollesolbmuiguin geaidda luohtá
- Vánehimin sáhtát don bovdejuvvot ságastallamii addit skuvllii dieđuid ja ráđi

Li gávdno málle movt skuvla ráhkada dahje fas oažžu oadjebas ja buori skuvlabirrasa. Buot oahppit lea ieš guđet láganat, ja dat guoská maid diliide maida sii seahkanit. Danne maidai rievddadit doaimmat áššis áššái go lea sáhka dagahit fas oadjebas dili.

Govda iskkadeapmi sáhtta leat dehálaš ipmirdit dili ja gávnnaht maid skuvla sáhtta bargat veahkehit. Go čuvge ášši bures, de skuvllas leat buoret eavttut bidjat johtui beaktilis doaimmaid.

Doaimmat sáhttet leat sihke ovttaskas oahppi ektui ja kollektivvalaččat. Dainna oaivvilduvvo ahte muhtin doaimmain berre fuomášupmi leat oahppi ektui geas ii leat oadjebas ja buorre dilli, ja eará doaimmat berrejit čilget movt galgá bargat luohkkábirrasiiin ja searvevuodain. Li leat ollenge eahpedábálaš ahte oahppit geat givssidit earáid, ahte sis maid lea darbu doaimmaide.

Doaimmat galget leat čálaččat doaimbaplánas mii sáddejuvvo vánhemiidda 14 beaivvi sisa. Doaimbaplánas leat dušše dat mii guoská du mánnái ja luohkkáoktavuhtii, ii eará ovttaskas mánáid birra geaidda guoská.

Doaimbaplána

Doaimbaplána lea plána mas leat doaimmat mat galget dahkat ahte oahppit ožžot oadjebas ja buori dili skuvllas. Doaimbaplána galgá sisdoallat dieđu dáid birra:

- Makkár váttisvuoda galget doaimmat čoavdit
- Makkár doaimmaid lea skuvla plánen
- Goas galget doaimmat čadahuvvot
- Geat galget čadahit doaimmaid
- Goas galget doaimmat árvvoštallot

Plána berre árvvoštallot čadahettiin ja galgá čadahuvvot gitta dassázii go oahppi lea fas oadjebas ja dilli buorrána. Jus plána ii doaimma, de ferte skuvla rievddaditdoaimmaid.

Movt ságastallat váttis áššiid birra oadjebas ja buori vuogi mielde?

Ságastala mánáin

Ovdal go álggát ságastallat iežat mánáin, berret váruhit ahte lea ráfalaš dilli. Jurddaš áinnas maid don dárbbasat diehtit vai sáhtát veahkehit iežat máná ja skuvlla čoavdit ášši.

Lágat ja njuolggadusat sáhttet leat buorit álggaheamit ságastallamii. Oahpahusláhka cealká ahte buot ohppiin lea vuoigatvuohta oadjebas ja buori birrasii mii ovddida dearvvasvuođa, fátmasteami, loaktima ja oahppama. Seamma láhkamearrádusain maid presiserejuvvo ahte skuvllas ii galgga gierdat givssideami dahje eará loavkidemiid.

Vánhemín mii berret doarjut dien čielgasit go ságastallat iežamet mánáin, seammás go mii dohkkehit ahte lea álki duolmmastit boastut dahje dahkat heajos välljejumiid, sihke go lea okto dahje ovttas earáiguin.

Divtte máná iežas oažžut vejolašvuođa muitalit mii dáhpáhuvai dahje manne nie lea dilli. Leage fal diehtomielaš ahte ieš guđet jearahallanvuogit sáhttet buktit ieš guđet lágan vástádusaid, ja ahte movt don guldat, maid sáhtta mearkkašit dasa. Ane muittus ahte deháleamos lea čielggadit dili dan sadjái go gávdnat duođastusaid.

leš guđet vuogit jearahallat

Muhtin gažadanvugiin oažžut mii juo- dahje ii-vástádusa. Diekkár gáržžes gažaldagat maid sáhttet sisttisdoallat čiegun ráđiid ja doalvvuhemiid mis ollesolbmui. Nuppiin sániiguin eat oaččo buori gova dasa mii lea dáhpáhuvvan. Gažaldat mii álgá gažaldatsániin, doaibmá dávjá buorebut.

Rabas gažaldagat addet midjiide guhkit ja dárkilet vástádusaid. Mii olahit dávjá guhkás go álgit gažaldaga gažaldatsániiguin mii, gii/geat, gos, goas ja movt.

Ovdamearkkat gáržžes/rabas gažaldagaide:

- Leat go suhttan? / Makkár dovdu lea dus dán dilis?
- Lea go du mielas diet riektá? / Mii lea riektá dutnje?
- Liikot go leat fárus dien roikkás? / Movt du mielas orru leamen oassin dien roikkás?
- Lei go váttis? / Movt don vásihit dien?

Sáhtta leat jierpmálaš garvit gažaldagaid mat álget manne. Sáni dahká ahte mánná ferte bealuštit iežas. Vuosttaš responsa sáhtta leat čilgehusat, šállošeamit ja vuoiggalážan vikkahit.

leš guđet vuogit guldalit

Earenoamážit váttis diliin, de sáhtta dat maid mii gullat, seahkanit min iežamet siskkáldas jurdagiiguin. Mii árvoštallat ja veardádallat gaskkohagaid ja soaitit dan maid mii gullat bidjat “vuorkái iežamet oaivái”. Ja dat ii leat álo buoremussan mánnái dahje dillái.

Go mii dárkilit guldalit, de mii geahččalit ipmirdit maid mánná muitala su dili birra. Go mii čájehit empatiija ja gaskkohagaid divvut čuovvolangažaldagaid, de čájehit mii ahte mii guldalit ja háliidit ipmirdit. Divo gažaldagaid mat duođaštit ahte don háliidat sihkkarastit ahte leat ipmirdan riektá.

Diekkár ságastallamis sáhtta leat áigequovdil aktiivvalaččat geavahit buot sánssaid, guldalit máná jietnageavaheami ja áicat máná rumašgiela.

Vuolábealde gávnnat golbma earjkilis ráđi movt guldalit:

- Bija sániid dasa maid gulat, garvve váldit beali
- Duostta leat jávohaga ságastallamis, jaskatvuolta addá mánnái áiggi smiehttat
- Áicca movt mánná reagere dasa maid don dajat mánnái

Eará ávkkálaš ráđit:

- Go geardu dan mii daddjo, geassit čoahkkái dan ja speadjalastit dili, de sáhtat veahkehit máná oaidnit ášši nuppi olbmo perspektiivva
- Darvvit čoavddasániid main sáhtta leat earenoamáš árvo dán oktavuodas. Gearddo daid dan botta go mánná beassá hállat viidáset
- Jus mánná álgá šállošit, mohkohallat dahje eará ságaid, de muital ahte du ovddasvástádu ollesolmmožin, lea ahte veahkehit doalahit áššái
- Daga čielggademiid gaskkohagaid go čoahkkáigeasát, duođaštit dahje njulget

Eastadeaddji bargu, ráđđi, veahkki ja váidinvuoigatvuohta

Gávdnojit mánga aktevrra, sihke báikkálaččat ja našuvnnalaččat geat aktiivvalaččat veahkehit bargguin eastadit givssideami ja olggušteami.

Foreldrenes arbeidsutvalg, FAU

Oahpahušláhka cealká ahte juohke vuodđoskuvllas galgá leat bargolávdegoddi mii lea válljejuvvon skuvlla vanhemiid gaska. Vánhemat sáhttet maid organiseret eará láhkái. Suohkan galgá mearridit makkár eará geavaheaddjiorgánat skuvllas galget leat.

Oahpahušláhka cealká maid čielgasit ahte vánhemat galget beassat leat fárus plánet, čadáhít ja árvvoštallat skuvlla doaimma, earret eará go guoská skuvlla birrasii, kvalitehtaovdáneapmái oahpaheamis ja go guoská mearridit skuvlla njuolggadusaid.

VBL ii galgga meannudit áššiid mat gusket ovttaskas ohppiide, muhto sáhtta váikkuhit skuvlla systemáhtalaš bargui dagahit oadjebas ja buori skuvlabirrasa – sihke ahte skuvlla rutiinnat ja eastadeaddji bargut dovddusin dahkkojuvvojit buot vanhemiidda, muhto maiddái go álggaha aktivitehtaid mat ovdánahttet fáttmasteami ja váikkuhit ahte sihke oahppit ja vánhemat bures oahpásmuvvet guđet guimmiiguin.

Givssidanáittardeaddjit

Buot fylkkain Norggas lea givssidanáittardeaddji gii galgá sihkkarastit ahte mánáid ja nuoraid vuoigatvuođat oadjebas ja buori birrasii mánáidgárddis ja vuodđoskuvllas. Diet lea fáladat vanhemiidda ja mánáide geat háliidit veahki ja bagadallama - muhto maiddái fáladat skuvllaide.

Givssidanáittardeaddji lea bealátkeahces resursapersovdna geas lea geatnegas jávohisvuohta ja lea vuosttašceahkkefáladat mii galgá veahkehit mánáid ja nuoraid váttis diliin. Lassin bargá givssidanáittardeaddji eastademiin ja doallá áinnas kurssaid ja logaldallamiid ieš guđet suorggis.

Foreldreutvalget for grunnskolingen, FUG

VLO lea našuvnnalaš lavdegoddi mas leat vanhemat, nammaduvvon njealji jahkái hávális. Lávdegoddi addá ráđi eiseválddiide ja galgá váldit vára vanhemiid ja ohppiid beroštumiin

skuvllas, lassin galgá bargat ovddidit buori ruovttu-skuvlla-ovttasbarggu. VLO hálddahas leat sihke ráđdeaddit geat leat gávdnamis telefonna bokte ja gulahallanskoviid bokte buot árgabeivviid. Ráđdeaddit vástidit gažaldagaid ja sáhttet addit konkrehta ráđiid mat leat čadnojuvvon áššiide mat vanhemiid mielas leat vaddásat

PMM

Searvevuođas givssideami vuostá (Partnerskap mot mobbing) leat 15 organisašuvnna geat barget ahte mánát ja nuorat eai galgga givssiduvvot. Guovtte gearddi jagis juohká Searvevuohta givssideami vuostá ruđaid projeavttaide ja doaimmaide mat galget váikkuhit buoret báikkálaš gelbbolašvuhtii ja buoridit ovttasbarggu givssideami ja loavkademiid vuostá. Dat ii daga maidege leat go doaimmat smávvát dahje stuorrát, leažžá go ohcci báikkálaš dahje našuvnnalaš, go fal projeavttat váikkuhit searvevuođa ulbmilii:

- Loktet barggu ságastallamiidda buot lágan givssideami vuostá
- Ahte mánát ja nuorat váldojit fárrui ollislaš bargui fátmasteaddji bajásšaddan- ja oahppanbirrasii
- Nannet ja ovdánahttit gelbbolašvuođa ja návccaid vuosttildit givssideami báikkálaš servodagas

Stáhtahálddašeaddji ja váidinvuoigatvuohta

Stáhtahálddašeaddji váruha ahte suohkanat čuvvot njuolggadusaid go fáallet bálvalusaid, dárkkista leat go suohkana mearrádusat lobálaččat, ja meannuda váidagiid ovttaskasmearrádusaid ektui maid suohkan lea dahkan.

Jus oahppis ii leat oadjebas ja buorre skuvlabiras, sáhtá oahppi ieš dahje vanhemat váidit Stáhtahálddašeaddjái. Dat eaktuda ahte:

- Lea mannan vahku dan rájes go don dieđihit rektorii ahte du mánás ii leat oadjebas ja buorre skuvlabiras ja ahte it leat vel ožžon dieđu ahte doaimma lea jođus
- Doaimmaplána mii lea ráhkaduvvon, ii buorit du máná dili

Stáhtahálddašeaddji geahččá leat go čuovvovaš geatnegasvuodát ollašuvvan :

- Geatnegasvuodát njulget dili heivvolaš doaimmaiguin
- Geatnegasvuohta ráhkadit čálalaš plána

Stáhtahálddašeaddji sáhtá hilgut váidaga jus:

- Jus ássi ii leat váldon ovdan rektoriin
- Lea vuollil vahku dan rájes go ášši lea váldon ovdan
- Oahppi ii sát vácce dan guoskevaš skuvllas

Mii ollesolbmot sáhttit leat buorit ovdagovat

Muitte ahte don leat máná deháleamos ovdagovva, sihke dábalaš árgabeaivvis ja go čuožžilit váttis dilin. Ii ábut cuiggodit man dehálaš lea ahte galgá leat siivui ja olmmošlaš, jus don ieš hejošat olbmuid. Huma positiivvalaččat earáid birra, leage olmmošlaš ja fátmasteaddji. Oza ja geavat áinnas ráđiid maid mii VBLa bealis leat čohkken.

VBLa 10 rádi ovttasbargui ja fátmasteapmái

1. Mojohala ja daja “Hei” mánáide, nuoraide ja vanhemiidda. Mii buohkat dárbbasit oidnot ja dohkkehuvvot nu go mii leat.
2. Leage sáhkkiid dan birra mii dáhpáhuvvá mánáid ja nuoraid gaskka, sihke fysalaččat ja digitálalaččat. Geahččal ipmirdit it ge dubmet. Lea lohpi lávket boastut.
3. Duostta leat dat rávžža ollesolmmoš geas leat gáibadusaid ja bidjá rájiid. Soabat eará vanhemiiguin. Mánát ja nuorat dárbbasit rámmaid ja liekkusvuođa, oadjebas ja čielga ollesolbmuid geat čuovvolit sin.
4. Gávna hearvva mánáin ja nuorain – maiddá sis geat eai leat du iežat. Buohkain lea attáldat dahje iešvuohta maid mii sáhttit atnit árvvus.
5. Jurddaš “buohkat mielde” go juoga galgá dáhpáhuvvat. Ohcal sin geat váilot.
6. Galggat iežat ja earáid mánáid ja nuoraid “fáhtet” go leat bargan juoidá buori. Dan masa biddjo fuomašupmi, dan mii vásihit dávjjibut!
7. Leage gutneáŋgir, it dušše iežat máná ja nuoraid ektui, muhto maiddá ovttasvuođa ektui. Oahppit loktet ja ohppet buoremusat go luohkkábiras lea odjebas ja buorre.
8. Ii oktage sáhte bargat buot, muhto juohkehaš sáhtá dahkat veaháš! Oktiibuot sáhtát don ja vanhenoavku masa don gulat, váikkuhit ollu – máŋgga suorggis.
9. Dat maid don it dieđe, dainna it sáhte dahkat maidege. Dieđit skuvlii sihke áššiid mat doibmet ja go čuožžilit gáibideaddji dilin. Bargga vai nu lea vejolaš maid vanhenoavkkus.
10. Buot sáhtá dadjat – lea dušše movt don dajat. Leage ustitlaš ja rehálaš. Čájjet beroštumi ja guldal. Ákte earáid oainnuid ja dohkket ahte rievdadit oaiviliid.

Meld deg
på FUGs
nyhetsbrev

Kontakt oss dersom du
ønsker råd og veiledning,
materiell eller foredrag

post@fug.no
477 99 200

foreldreutvalgene.no

**Foreldreutvalget
for grunnskolopplæringen**